

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра _____ **БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ** _____
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності __ 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» _____
(шифр та найменування спеціальності)

на тему: **«ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
КРЕДИТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ»**

Виконавець:

студентка 4 курсу ЦЗФН

__ Довганич Н.В. __

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Науковий керівник:

Канд.ек.наук,доцент__

(науковий ступінь, вчене звання)

__ Тарасевич Н.В. __

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Кредитний ринок і зокрема банківська система є основним елементом фінансового ринку, яке грає дуже велику роль у залученні та розподілі фінансових ресурсів, без чого не можливий швидкий економічний розвиток. Саме кредит є головним джерелом фінансування підприємницької діяльності та інвестиційно-інноваційного розвитку економіки. В посткризовий період кредитування набуває особливої актуальності для економіки України, оскільки його розвиток відбувається у досить складних умовах та потребує значних обсягів кредитних ресурсів. Варто відмітити, що саме неефективність кредитного ринку, зокрема його найбільшої складової – банківського сектору, часто визнають однією з найосновніших причин фінансової кризи.

Важливим для стійкого економічного росту є кредитування реальної економіки та ефективне розподілення доступних ресурсів. Як фінансовий посередник ефективний кредитний ринок повинен оптимально розподіляти кредитні ресурси між конкуруючими за інвестиції компаніями. В результаті чого кредитний ринок кредитує найприбутковіші компанії, чим самим регулює потік капіталу, максимізуючи прибуток; при цьому вигоду також отримують і депозитні вкладники. Збереження та інвестиції пов'язані один з одним за рахунок посередництва кредитного ринку.

Мета дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних та практичних основ функціонування кредитного ринку, окреслення подальших перспектив його розвитку в Україні.

Для досягнення мети вирішено наступні **завдання**:

- з'ясувати трансформацію теоретичних уявлень про сутність кредитного ринку;
- обґрунтувати закономірності формування та функції кредитного ринку;
- охарактеризувати типологію та організаційну структура кредитного ринку;
- дослідити стан та динаміку розвитку банківського кредитного ринку України;
- оцінити роль небанківських фінансово - кредитних установ у функціонуванні вітчизняного кредитного ринку;
- дослідити проблемні питання функціонування вітчизняного кредитного ринку;
- розглянути напрями реалізації концептуальних засад розвитку кредитного ринку України.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є процеси формування та функціонування кредитного ринку в Україні. **Предметом дослідження** є інструментарій та механізми організації кредитного ринку України.

Методи дослідження. У роботі застосовувались наступні методи: аналізу і синтезу, наукової абстракції, логічний підхід – для дослідження теоретичних підходів до вивчення сутності кредитного ринку, його

структурних елементів та механізму функціонування; графічний, статистичних порівнянь, групування, індукції та дедукції – для аналізу тенденцій розвитку вітчизняного кредитного ринку та його сегментів; аналізу рядів динаміки – для аналізу та оцінки кредитної діяльності у розрізі сегментів кредитного ринку; узагальнення – для виокремлення проблем функціонування кредитного ринку України та обґрунтування напрямів подальшого його розвитку.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативно правові акти, що регулюють кредитні взаємовідносини в Україні, звітні дані Національного банку України, Державної служби статистики України, банків України, звіти науково-дослідних центрів та установ, а також монографічні дослідження та наукові публікації вітчизняних і зарубіжних авторів з проблематики дослідження.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 82 сторінок. Основний зміст викладено на 76 сторінках. Робота містить 19 таблиць, 12 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КРЕДИТНОГО РИНКУ» розглядаються теоретичні аспекти формування та розвитку кредитного ринку: досліджена трансформація теоретичних уявлень про сутність кредитного ринку; обґрунтовані закономірності формування та функції кредитного ринку; розглянуті типологія та організаційна структура кредитного ринку.

У другому розділі «ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СЕГМЕНТІВ КРЕДИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ» проаналізовано практичні аспекти функціонування сегментів кредитного ринку України: зроблена діагностика стану та динаміки банківського кредитного ринку в Україні; здійснено дослідження діяльності небанківських фінансово - кредитних установ на кредитного ринку; проведений аналіз ринку державного кредитування та його ролі у фінансуванні національної економіки.

У третьому розділі «ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ КРЕДИТНОГО РИНКУ» запропоновано перспективні напрями функціонування та розвитку кредитного ринку: розглянуті проблемні питання функціонування вітчизняного кредитного ринку; розроблені напрями реалізації концептуальних засад розвитку кредитного ринку України.

ВИСНОВКИ

Дослідження теоретичних та практичних засад формування кредитного ринку дає змогу зробити наступні висновки.

1. Кредитний ринок визначається як сукупність регламентованих державою економічних відносин між позичальниками і кредиторами, що зумовлені рухом позикового капіталу, на умовах принципів кредитування за

можливої участі фінансових посередників. об'єктом кредитного ринку виступає позиковий капітал, а суб'єктами ринку – учасники кредитних відносинах: кредитори, позичальники, посередники, гаранти та регулятор. Учасниками кредитного ринку, що здійснюють кредитну діяльність на кредитному ринку, є: держава в особі державних органів управління, банківські та небанківські фінансові установи, суб'єкти господарювання та фізичні особи, нерезиденти.

2. Функції кредитного ринку – це прояв впливу кредитного ринку на економічне середовище, його суспільне призначення. Виходячи із механізму функціонування кредитного ринку та його впливу на діяльність економічних суб'єктів, функції класифікуються за їх впливом на функціонування кредитного ринку, що дає змогу конкретизувати функціональне призначення кредитного ринку в економічному середовищі. До основних функцій відноситься: перерозподільна функція, функція ціноутворення кредитних продуктів, функція стимулювання попиту та пропозиції кредитних продуктів.

3. Крім традиційного підходу до визначення функцій кредитного ринку існує підходи, що виокремлюють наступні три групи функцій: ринкові, фінансові та специфічні. Група «ринкових функцій» включає функцію ціноутворення, інформаційну та розподільчу функції. Група «фінансові функції» містить функцію акумуляції, інвестиційну та накопичувальну функції. Група «специфічних функцій» включає функцію трансформації коштів та кредитування витрат.

4. Закономірностями розвитку кредиту є безперервний поступальний його розвиток; залежність наданих кредитів від ресурсів; взаємозалежність руху кредиту та грошового обороту; розширення спектра суб'єктів та об'єктів кредиту, збільшення питомої ваги довгострокового кредиту; залежність способу погашення кредиту від його виду та особливостей позичальника.

5. Роль кредитного ринку полягає в наступному: кредитний ринок сприяє пропорційному розвитку національної економіки, зміцненню конкуренції, збільшення кінцевого споживання домашніх господарств, зростанню ВВП країни.

Структура кредитного ринку – це сукупність соціально-економічних відносин та зв'язків між його складовими елементами. В основу структуризації кредитного ринку покладено часову ознаку, видом кредитора на кредитному ринку, рівень функціонування ринку, організаційна складова кредитних відносин та категорія основних позичальників кредитного ринку.

Такий підхід дозволяє системно розглянути функціонування та розвиток кредитного ринку як багатогранне економічне явище, яке об'єднує кредитні відносини окремих сегментів кредитного ринку.

Згідно з організацією кредитних відносин, у структурі кредитного ринку виділяються такі сегменти: банківського, небанківського, міжбанківського, міжгосподарського, державного та міжнародного кредитування із власною системою інституцій та нормативно-правовою базою. Виділені структурні сегменти кредитного ринку тісно взаємодіють між собою, утворюючи єдину цілісну систему функціонування кредитного

ринку.

6. Дослідження практичних засад формування кредитного ринку дає змогу зробити наступні висновки. Основною характеристикою кредитного ринку є його потенціал нагромаджувати фінансові ресурси та ефективно розподіляти їх суб'єктам господарювання та фізичним особам, яким потрібні грошові кошти для розширення або створення нових бізнес - структур.

У банківському секторі частка кредитного портфеля у валових активах банків складає близько половини активних операцій, але простежується стійка тенденція до зниження їх питомої ваги. Загалом ця негативна тенденція пояснюється випередженням темпів зростання активів (135,7%) над темпами зростання кредитного портфелю банків (104,5%).

Досліджуючи стан кредитного ринку України, варто відзначити тенденцію до зростання переваги кредитів у національній валюті над банківськими кредитами в іноземній валюті. На банківському кредитному ринку спостерігається також загальна тенденція до зростання кредитів, наданих банками України, на короткостроковій основі та скорочення кредитних коштів банків на довгостроковій основі.

7. Банки можуть суттєво впливати на активізацію економічного розвитку економіки країни та сприяти зростанню валового внутрішнього продукту. Показник питомої ваги кредитів, що надані суб'єктам господарювання в активах банків має тенденцію до зменшення до 40,2% на початок 2022 року. В той же час частка кредитів, що надані фізичним особам в активах банків, також зменшувалась до 12,1%. Питома вага банківських кредитів у ВВП України мала тенденцію до зниження - 24,3 %.

Основними позичальниками банків на кредитному ринку впродовж 2016–2021 роках були юридичні особи. Частка цих кредитів за досліджуваний період становила 72,1% на 01.01.2022 року та мала загальну тенденцію до зниження. Частка кредитів фізичним особам за період дослідження становила 24,4% та мала загальну тенденцію до зростання. Це пов'язано з поступовим відновленням споживчого кредитування.

8. Функціонування та розвиток сегмента небанківського кредитного ринку зумовлено потребою забезпечення вільного доступу до них фізичних і юридичних осіб, надання кредитних ресурсів на вигідних умовах. Станом на початок 2022 року на кредитному ринку здійснюють свою діяльність 984 фінансові компанії. Обсяги виданих такими фінансовими компаніями фінансових послуг збільшився на 210,4%. Кількість юридичних осіб - лізингодавців в Україні за 2017-2021 рр. скоротилася на 32,2%, але кількісні показники діяльності цих установ мали стійку тенденцію до зростання. Так, юридичні особи - лізингодавці збільшили вартість договорів фінансового лізингу на 213,7%, кількість договорів фінансового лізингу зросла на 48,7%. Особливе місце на вітчизняному кредитному ринку належить кредитним спілкам, функціонування яких забезпечує значний сегмент кредитного ринку. Кількість кредитних спілок має тенденцію до скорочення, але зростають якісні показники їх функціонування. Обсяги їх кредитної діяльності зросли на 22,2%. Ломбарди є одним із найбільш стабільних фінансово-кредитних

інститутів для фізичних осіб. Незважаючи на скорочення кількості ломбардів упродовж останніх років, обсяг наданих ними кредитів залишається відносно стабільним.

9. Кредитний ринок забезпечує зростання виробництва і товарообігу, рух капіталів усередині країни, трансформацію грошових нагромаджень у капіталовкладення, реалізацію інноваційної діяльності, оновлення основного капіталу.

10. Базовими проблемами розвитку кредитного ринку в Україні є: недостатність довгострокових фінансових ресурсів; високий рівень процентних ставок по кредитах, що знижує їх доступність; зниження темпів приросту обсягів кредитування, що від частини пов'язано з падінням реальних доходів населення, невизначеністю очікувань; обмеження можливостей щодо залучення кредитів суб'єктами господарювання, що функціонують в менш прибуткових секторах економіки; зростання заборгованості по кредитах, а також питомої ваги простроченої заборгованості, як в роздрібному, так і в корпоративному кредитуванні; наявність кредитних ризиків, внаслідок яких знижується платоспроможність банківської установи; часта змінюваність ставок рефінансування, яка відображається відповідно на розмірах видаваних кредитів та умови їх надання.

11. Оптимізація функціонування кредитного ринку в Україні передбачає впровадження заходів наступних напрямків: загальнодержавних заходів; заходів щодо оптимізації банківського кредитування; заходів щодо оптимізації іпотечного та споживчого кредитування, а також кредитування реального сектору економіки; заходів, щодо зниження кредитного ризику; заходів організаційного характеру.

Отже, реалізація концепції розвитку національного кредитного ринку дозволить зміцнити кредитний ринок, зробить його стійкішим до фінансових криз, посилити його вплив на стимулювання економічного відновлення, а усі суб'єкти ринку зможуть функціонувати у конкурентному середовищі за чіткими законодавчо регламентованими нормами.